

СУЧАСНЕ СТАНОВИЩЕ ФІСКАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ ПІВДЕННО-АФРИКАНСЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ

В сучасному світі рішення прийняті керуючими посадовцями влади можуть призвести до колосальних змін в державі та всесвіті загалом. Тому з огляду на поточні реалії дуже актуальною є аналіз фінансової політики в сучасних умовах та її майбутні прогнози. В даній галузі існує чимало досліджень зроблених як світовими організаціями, так і особисті дослідження науковців, наприклад Ахмад С., Нейборс Дж., Шейнер Л., Нікхіл С., Ботха Р., Вентер Ф. та інші.

На початку 2025 року було опубліковано аналітичний звіт МВФ про поточно становище фінансової політики в світі. До головних висновків відноситься високий рівень невизначеності, яка має згубний ефект на фінансову політику. Спостерігається сильне посилення фінансових умов, у великій кількості країн центральні банки сильно підвищили відсоткову ставку по кредиту, що ускладнило доступ до кредитування та підвищило цінність грошей, це призвело до серйозних проблем із фінансуванням. Дуже впливовим аспектом є ріст обслуговування державного боргу у всіх країн. Прогнозується загальне погіршення фінансового прогнозу. Наразі загальний рівень дефіциту державного бюджету знаходиться на рівні 5% ВВП (станом на 2024 рік). Причини проблем сьогодення накопичувались роками, але «відкрилась скринька Пандори» після пандемії Covid-19 під час якої більша кількість країн накопичила значні борги. Одною з головних причин світової нестабільності є політична ситуація та існування озброєних конфліктів. Наприклад бойові дії в Україні, які сильно ускладнили всі галузі міжнародної взаємодії країн, які гарантували їх розвиток. При цьому додалися фінансові витрати на вирішення цього питання, найбільш вразливими в цій ситуації є Україна та ЄС. Щоб підлаштуватися під зміни країнам слід реформувати існуючу систему та зробити фінансову політику більш гнучкою та адаптивною, а для того щоб запобігти проблем із покриттям державного бюджету слід уникати короткострокових заборгованостей [1].

Як зазначалось в звіті МВФ наслідки останніх подій зазнали всі держави, незалежно від їх економічного рівня, тому Південно-Африканська Республіка є цікавим прикладом. Для початку було оглянуто декілька наукових статей в яких аналізують дії уряду, які наслідки вони мали та сучасні проблеми фінансової політики країни. В двох обраних статтях автори приділяють велику увагу до проблеми сильного та швидкого росту державного боргу країни, який становив більше 50% за останні 10 років. Причиною такого стану вважають не лише світові кризи, а й невірне управління з боку уряду. Для вирішення проблеми, автори вважають необхідним розробити детальний план дій нової гнучкої політики, який буде здатен регулювати поточну ситуацію [2, 3].

Для аналізу були взяті показники 2015-2025 років. Циклічно скореговане сальдо бюджету ПАР було негативним (від -3,6% до -6,6%) весь проміжок час, отже надходження уряду менші за їх витрати. Динаміка загальних видатків колихається у межах 29,9%-34,6% ВВП, що свідчить про помірний рівень втручання держави в економіку та те що вона фінансує на свої потреби близько третина від ВВП. Циклічно скореговане первинне сальдо має негативну динаміку всі роки, окрім 2021 (0%) та 2022 (0,5%), отже навіть без урахування обслуговування боргу держава витрачає більше ніж заробляє. Всі 11 років країна виступає чистим боржником, рівень запозичення сягнув свого піку у 9,6% від ВВП 2020 року, через пандемію. Цей показник включає в себе обслуговування боргу, що одразу можна побачити порівнявши із минулим показником. Отже можна сказати, що поточна стратегія не здатна вірно оцінювати ситуацію та призводить до вагомого дефіциту бюджету. Валовий та чистий державні борги ПАР наразі сягають свого максимуму. За

останні 10 років із помірного рівня у 45,2% та 41% відповідно, борг виріс до 79,% та 77,5% у 2025 році. Таке велике накопичення боргу сталося по різних причинах серед яких пандемія, криза електропостачання та невірне управління бюджетом країни. Різниця між цими двома показниками незначна, тому зрозуміло, що навіть якщо країна використає всі свої активи вона не зможе покрити і половини свого боргу. Негативна динаміка первинного сальдо підкріплює висновок щодо неефективного розподілу бюджету та надмірних витрат. Всі загальні доходи бюджету за 11 років склали менше 30% від ВВП, що свідчить про недостатнє наповнення бюджету та велику нестачу фінансів [3].

В ПАР дуже велика проблем із обслуговуванням державного боргу, яка супроводжується низькими надходженнями до бюджету. Отже, зараз країна знаходиться на кордоні кризи, для запобігання якої потрібно вчиняти відповідні дії по стабілізації економіки держави.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ:

- 1 Fiscal monitor. Fiscal policy under Uncertainty. URL: <https://www.imf.org/en/Publications/FM/Issues/2025/04/23/fiscal-monitor-April-2025> (дата звернення 19.06.2025)
- 2 Роберт Ботха, «Південно-Африканський борг виріс до небес - потрібні нові правила для його управління». The conversation. URL: <https://theconversation.com/south-africas-debt-has-skyrocketed-new-rules-are-needed-to-manage-it-248355> (дата звернення 20.06.2025)
- 3 Фуше Вентер. «Якірна надія: роздуми про Південно-Африканську фіскальну політику». Economic research Southern Africa. URL: <https://econrsa.org/publications/fiscal-anchors-and-fiscal-consolidation/> (дата звернення 20.06.2025)
- 4 Fiscal monitor. South Africa. URL: https://www.imf.org/external/datamapper/GGCB_G01_PGDP_PT@FM/ZAF (дата звернення 22.06.2025)